

**Funded by
the European Union**

**KA1 – mobilumo projektas Nr. 2023-1-LT01-KA122-ADU-000121028
Suaugusiųjų švietėjų kompetencijų plėtotė įtraukiuųjų ir tarpkultūrinių ES vertybių
kontekste**

Alytaus muzikos mokyklos bibliotekos ir komunikacijos, projektų ir programų vadybininkas

Tomas Simanavičius

Metodinis pranešimas
2023-11-30

TRYS PRAHOS ISTORIJOS ETAPAI

Praha yra centrinės Europos miestas, kuriame susikirto daugelis įtakų. Įvairiais laikotarpiais miestas buvo pagrindinių įvykių dėmesio centre: Didieji migracijos judesiai, Šventoji Romos Imperija, ankstyvoji Reformacija ir Trisdešimtmečio karas, Pramoninė revoliucija ir XIX a. romantinė-nacionalinė atgimimo, Pirmasis pasaulinis karas ir daugiatautės Austro-Vengrijos imperijos suskaldymas, Nacionalinio socializmo atsiradimas ir plėtra Europoje, kuriai pasibaigus Antrajam pasauliniam karui, Sovietų dominavimas ir geležinė uždanga. Bandyta žmogiškinti šią sistemą. Prahos pavasariu 1968 ir, vėliau, sėkminga Aksomine revoliucija 1989 metais.

1. Valdovai

Pirmiausia trumpai pristatysiu ryškiausius Čekijos (Romos imperijos) valdovus Karolį IV ir Rudolfą II, kurie paliko ryškų pėdsaką šalies istorijoje ir kultūroje.

Karolis IV buvo išrinktas Šventosios Romos imperijos imperatoriumi. Jis valdė nuo 1346 m. iki savo mirties 1378 m.

Jo laikais pastatytas Karolio tiltas, įkurtas Karolio universitetas. Tapęs imperatoriumi Karolis IV 1356 m. paskelbė Aukso bulę, konstitucinį aktą, kuris nustatė Šventosios Romos imperijos imperatorių rinkimo tvarką. Jis siūlė Lietuvos kunigaikščiams Algirdui ir Kęstučiui krikštytis. Šie pažadėjo, jei Lietuvai bus atiduotos Vokiečių ordino užgrobtos baltų žemės, o pats ordinas iškeltas iš Lietuvos pasienio. Algirdo ir Kęstučio sąlygos nebuvo priimtos ir jie atsisakė krikštytis.

Šv. Vito katedra yra integruota į didžiulį Hradčanų pilį kompleksą, kurį galima laikyti vienu iš stambiausių Europoje. Ji yra pastatyta per ilgą laikotarpį - nuo 1344 m. iki 1929 m.

**Funded by
the European Union**

Daugelis architektūrinių elementų perteikia įvairias epochas ir stilius, įskaitant gotiką, renesansą, baroką ir neo-gotiką. Pagrindinis katedros stilius yra gotika.

Valdant imperatoriui Rudolfui II (1576-1611), Prahos pilis džiaugėsi paskutiniu puikiu žydėjimu. Imperatorius čia įkūrė garsiąją paveikslų galeriją, pastatė prestižinę Španėlský Sál (Ispanų salę), naujas arklides ir kitus pastatus. Rudolfo II laikotarpis yra žinomas kaip Rudolfinas, kuris įvardija ne tik imperatoriškąją valdžią, bet ir kultūrinį bei meno žydėjimą Pragoje. Jis buvo didelis meno ir mokslinių tyrimų rėmėjas, kuris suteikė didelį palaikymą mokslininkams, menininkams ir alchemikams.

Po mūšio prie Baltojo kalno 1620 m., Pilies reikšmė sumažėjo. Habsburgų valdovai daugiausia gyveno Vienoje ir dėl šios priežasties Prahos pilyje nebuvo statomi aukštojo baroko pastatai, o ne gyvenvietė už pilies sienų.

Tik valdant imperatorei Marijai Terezei, XVIII amžiaus antroje pusėje, įvyko paskutinis didelio masto pilies pertvarkymo laikotarpis. Imperatoriškasis architektas Niccolo Pacassi pridėjo pirmąjį kiemą ir sujungė skirtingų stilių pastatus su vėlyvojo baroko fasadu, kuris suteikia pilies dabartinę didingą išvaizdą.

2. Naciai Čekijoje.

Kai prieš 70 metų, 1942 m. birželio 4 d., mirė nacių saugumo policijos vadovas ir Bohemijos ir Moravijos protektorato gubernatorius Reinhardas Heydrichas dėl žaizdų, kurias čekų parašiutininkai padarė per pasikėsinimą nužudyti, tai buvo vienas svarbiausių Čekijos pasipriešinimo istoriją ir buvo didelis smūgis nacių karo pastangoms. Žmogaus, pravardė „Mėsininkas“, mirtis reiškė, kad net aukščiausio rango Vokietijos pareigūnai nebuvo neįveikiami.

Vienas iš galutinio sprendimo architektų, negailestingas Heydrichas, suprojektavo 1942 m. Wansee konferenciją, kuri planavo išnaikinti visus žydus nacių okupuotose teritorijose. 1938 m. jis padėjo rengti Kristalų naktis, pogromus prieš žydus visoje Vokietijoje ir Austrijoje. Per tris dienas po to, kai 1941 m. rugsėjo 27 d. tapo Bohemijos ir Moravijos Reicho protektoriumi, jo nurodymu buvo įvykdyta mirties bausmė 92 žmonėms. Vaikystėje iš jo buvo tyčiojamasi dėl tariamos žydų kilmės, nors oficialus nacių tyrimas teigė, kad jis buvo grynas arijas.

Operacija Antropoid

Didžiosios Britanijos specialiųjų operacijų planuota ir Čekoslovakijos vyriausybė tremtyje remiama, ruošiantis Heydricho nužudymui, pavadintam Operacija „Antropoid“, pagrindiniai veikėjai buvo karininkai Jozefas Gabčíkas ir Janas Kubiš. 1941 m. gruodį jie kartu su dar septyniais čekų kariais buvo nuskraidinti iš Didžiosios Britanijos į Čekoslovakiją. Po planų nužudyti Heydrichą traukinyje ir jo automobilyje miške, planas buvo užpulti jį staigiaiame posūkyje Libenės rajone. Iš Prahos pakeliui iš savo namų Panenské Břežany.

**Funded by
the European Union**

Pasikėsimas nužudyti

Gabčikas ir Kubiš buvo pastatyti tramvajaus stotelėje prie Bulovkos ligoninės, kur buvo kelio vingis, o jų kolega Josefas Valčikas veidrodžiu signalizavo apie Heydricho „Mercedes Benz“ atviru stogu atvykimą. Gabčikas šoko priešais automobilį, bet jo pistoletas Sten užstrigo. Heydrichas sustabdė savo automobilį ir bandė nušauti Gabčiką, kai Kubiš sviedė granatą. Nors bomba pataikė tik į galinį automobilio ratą, Heydrichui lūžo šonkaulis, plyšo diafragma, įskilo blužnis, buvo sužalotas ir Kubišas. Sprogimas išdaužė tramvajaus langus, nes stiklo šukės suluošino keleivius. Nors ir sunkiai sužeistas, Heydrichas bandė vytis Gabčiką, bet netrukus nugriuvo. Vairuotojas Kleinas važiavo paskui Kubišą, tačiau jo ginklas užstrigo ir rezistentas pabėgo. 38 metų Heydrichas buvo nuvežtas į netoliese esančią Bulovkos ligoninę, kur mirė birželio 4 d., 4.30 val.

Žmonių medžioklė

Žmogžudystė sukėlė didžiausią gaudymą Trečiojo Reicho istorijoje. Gestapas žinojo, kad jie ieško parašiutininkų dėl nepanaudotos bombos su britiškais dalimis ir britų automato, palikto įvykio vietoje. Už čekų areštą naciai pasiūlė milijono markių atlygį. Buvo paskelbta karo padėtis, o visi, sulaukę 15 metų, iki gegužės 30 dienos turėjo užsiregistruoti policijoje, kitaip bus sušaudyti. Įvykio vietoje palikti įkalčiai buvo iškabinti Vaclavo aikštėje esančios batų parduotuvės „Baťa“ vitrinoje. Maždaug 21 000 vokiečių atliko kratas daugiau nei 36 000 namų, bet buvo tušti.

Mūšis prie Kirilo ir Metodijaus bažnyčios

Priglaudę dvi Prahos šeimas, Heyndricho žudikai kartu su dar penkiais desantininkais pasislėpė Prahos Naujamiestyje esančioje Karel Boromėjský graikų ortodoksų bažnyčioje. Pasipriešinimo kovotojas Karelis Čurda juos išdavė, o 700 vokiečių kareivių užpuolė bažnyčią. Po dvi valandas trukusio mūšio maldos palėpėje žuvo trys pasipriešinimo kovotojai, tarp jų Kubiš, nors čekai turėjo tik pistoletus, o kariai buvo ginkluoti automatais ir rankinėmis granatomis. Pamokslininkui atskleidus, kad kiti slepiasi kriptoje, kareiviai bandė užgrobti katakombas, užtvindyti erdvę ir išrūkyti žudikus. Galiausiai, atlaikę šešias valandas, keturi parašiutininkai, įskaitant Gabčiką, nusižudė.

Vokiečiai pradėjo griežtą atsaką. Hitleris pasipiktino nužudydamas tūkstančius žydų.

3. Prahos pavasaris ir Aksominė revoliucija

**Funded by
the European Union**

1968 m. Prahos revoliucija nėra tikroji pavadinimas revoliucija. Tai buvo daugiau nei tik revoliucija; tai buvo laikotarpis, žinomas kaip Prahos pavasaris arba Prahoje vykęs pavasario sukilimas. Įvykiai šiuo laikotarpiu smarkiai pakeitė Čekoslovakijos politinę ir visuomeninę situaciją. Šios sukilimo priežastys buvo susijusios su siekiu atgaivinti politinę ir kultūrinę laisvę bei sumažinti Sovietų įtaką.

Tačiau 1968 m. rugpjūčio mėnesį Sovietų Sąjunga ir kitos Varšuvos pakto šalys įsikišo ir įvedė į Čekoslovakiją kariuomenės pajėgas. Šis įvykis buvo įvardytas kaip "Prahos pavasario užgesinimas" arba "Prahos invazija".

Sovietų intervencija sukėlė platesnį pasipriešinimą, tačiau galiausiai buvo sustabdytas bet koks bandymas sukurti politinį nepriklausomumą nuo Sovietų Sąjungos. Tai turėjo ilgalaikių pasekmių, ir Čekoslovakija liko sovietinių priespaudos sąlygomis iki 1989 m., kai vyko taip vadinama Aksominė revoliucija, vedanti į komunistinio režimo žlugimą šalyje. Tuo metu aktyviai reiškėsi protesto dainų atlikėjai kaip Karelas Krylas, Vladimir Merta, politikas Vaclavas Havelas vėliau tapęs pirmuoju Čekijos Respublikos prezidentu.

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Šis kūrinys atspindi tik autoriaus nuomonę, todėl Nacionalinė agentūra ir Europos Komisija negali būti laikomos atsakingomis už jame pateiktą informaciją.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the National Agency. Neither the European Union nor National Agency can be held responsible for them.